

Oud gedaan. Liever een eigen bedrijf dan het zwitserlevengevoel

Uit: Het Financieele Dagblad

Door Linda Huijsmans

Dat we tot ons 65e of zelfs langer moeten blijven doorwerken, daar beginnen we ons langzaam maar zeker bij neer te leggen. Maar er zijn zelfs mensen die vlak voor of zelfs na hun pensioen nog besluiten een eigen bedrijf te beginnen.

Mevrouw Schetters uit Limburg moet een van de oudste 'seniorstarters' in Nederland zijn. Zij is 93 jaar en volgens de gegevens van de Kamer van Koophandel sinds twee jaar exploitant van een golfbaan, een aantal trampolines en een snackkiosk op de Wilhelminatoren in Valkenburg in Limburg. Maar het ondernemerschap is niet zo nieuw voor haar als die cijfers doen voorkomen. Samen met haar man dreef ze een vergelijkbare zaak maar die heeft ze daarna verkocht. "Als je het zakenleven gewend bent, dan kun je er niet tegen om niets te doen", verklaart ze. "Bovendien blijf ik zo een beetje onder de mensen". De hele zomer zit ze achter de kassa en verkoopt ijsjes en cola en verhuurt golfsticks.

Wie tot de groep 'seniorstarters' gerekend wil worden, hoeft niet te wachten tot zijn 93e verjaardag. Het project SeniorStart dat in 2003 van start ging op initiatief van MKB Nederland, het ministerie van Economische Zaken en Taskforce Ouderen en Arbeid, neemt 45 jaar als ondergrens. Het Taskforce is in het leven geroepen uit zorg om de vergrijzing van de arbeidsmarkt. Veel ouderen die uit het arbeidsproces raken komen niet mee aan de bak. Door ze te helpen een eigen bedrijfje op te zetten slaat de overheid twee vliegen in één klap: er wordt minder beroep gedaan op de sociale voorzieningen en als het meezit zorgen de nieuwe ondernemers nog voor extra werkgelegenheid ook. En dus was er geld. Er werden drie gebieden uitgekozen waar de vergrijzing het hardst dreigde toe te slaan: Noord-Brabant, Gelderland en Noord-Holland-Noord.

Er werd samenwerking gezocht met de Stichting Wise, een netwerk van ondernemers op leeftijd die elkaar op eigen initiatief gezocht hadden. Ze hadden een website gemaakt waarop oudere ondernemers terecht kunnen met gerichte vragen. Want die hebben zo hun specifieke problemen. Zo kost het nogal eens moeite om startkapitaal los te krijgen bij de bank. Ze hebben daarnaast vaak hoge financiële verplichtingen zoals studerende kinderen, en moeten speciaal aandacht besteden aan hun pensioenvoorziening.

Onderzoek van het Economisch Instituut Midden- en Kleinbedrijf, EIM, wijst daarnaast uit dat bedrijven oudere starters een grotere kans hebben om te overleven dan jongeren. Ze verzilveren hun werk- en levenservaring, maken minder fouten en hebben een steviger netwerk.

Peter Steenbekkers (57) is bestuurslid en een van de oprichters van Seniorstart Noord-Holland Noord. Daarnaast heeft hij zijn eigen bedrijf, Europroducer, waarmee hij startende bedrijven begeleidt en communicatieprojecten uitvoert voor onder andere de Europese Commissie. Hij hecht er aan verschil te maken tussen het begrip 'senior' en 'senioren'. "Bij senioren denkt men vaak aan mensen die van hun pensioen genieten. Een senior is echter iemand die volwassen, professional en doorgewinterd is, zoals een senior-accountant. Het gaat niet om de leeftijd, maar om ervaring en professionaliteit. Daarom heten we ook SeniorStart en niet Seniorenstart."

Het netwerk is in 2004 van start gegaan. Peter Steenbekkers organiseert als bestuurslid de maandelijkse netwerkbijeenkomsten en als er daarnaast ondernemers met specifieke vragen komen, probeert hij ze te koppelen aan de juiste mensen. Het netwerk heeft inmiddels 55 leden. "Een voorwaarde om lid te worden is dat men er van moet kunnen leven. Hobbyisten zitten er dus niet tussen, althans niet in de letterlijke zin van het woord", aldus Steenbekkers. Want veel mensen wagen de stap naar het zelfstandig ondernemerschap wel vanuit een hobby, maar hun ambities zijn er niet minder serieus om. Kees Westrienen (60) bijvoorbeeld, had jarenlang naast zijn werk als klinisch en chemisch analist, een volkstuin. Daarop begon hij voorzichtig wat druiven te planten en te kweken. Als de gelegenheid zich voordeel kocht hij telkens nieuwe stukken land aan om meer druiven te kunnen planten. "Toen de mogelijkheid zich voordeed om eerder te stoppen met mijn werk bij het ziekenhuis, besloot ik de stap te

wagen en mijn eigen ecologische wijngaard te beginnen."

Hij werkte al een paar jaar als vrijwilliger bij de Beemsterwijngaard, waar hij de kneepjes van het vak leerde en drieënhalf jaar geleden kocht hij een groot stuk grond aan en begon het grote werk. "Windsingels aanleggen, palen slaan en in 2003 konden de eerste planten de grond in. Ik heb de Regent en Rondo voor de rode wijn, de Solaris voor de witte en nog een paar andere."

Op de vraag of de omstreken van Heerhugowaard nou wel de uitgelezen locatie vormen voor een goede wijn, antwoordt Westrienen dat we nu maar eens af moeten van het idee dat druiven alleen in heel warme streken groeien. "Er worden steeds meer druivensoorten gekweekt die niet te vroeg uitlopen en niet te laat rijpen en daarmee heel geschikt zijn voor het Nederlandse klimaat."

Desondanks bleek een extreem koude nacht eind maart vorig jaar funest voor wat zijn eerste oogst had moeten zijn. Dit jaar echter gaat alles voorspoedig en Kees Westrienen verwacht dit jaar het eerste glas van zijn eigen wijn te kunnen drinken.

Zijn bedrijf vraagt nogal wat aanvangsinvesteringen en daar ligt een van de struikelblokken, merkte Westrienen. "Banken zijn er niet happig op om iemand van mijn leeftijd krediet te verstrekken. Het meeste heb ik daarom zelf gefinancierd, met de overwaarde van mijn huis en spaargeld. Ze vragen garanties over de kwaliteit van mijn wijn, maar die kan ik pas geven als ik geoogst heb."

Momenteel kost Wijndomein de Slootgaert hem alleen nog maar geld. Winstgevendheid is niet het belangrijkste doel van Kees Westrienen, maar zijn investeringen wil hij graag terugverdienen. En dat kost tijd. Vormt zijn leeftijd dan niet juist een belemmering? "Ach, in mijn familie worden we oud. Mijn vader is 84 geworden en zijn jongste broer is nu 84 en werkt nog steeds. Ik kijk wel hoe ver ik kom", lacht hij de vraag weg.

Dat het aantal seniorstarters in de lift zit is duidelijk. Minder eenduidig zijn de cijfers die de ronde doen. Deels komt dat doordat de leeftijdsgrens nogal flexibel gehanteerd wordt. "Een op de vier starters is ouder dan 45", beweert Fried le Poole, van trainings- en selectiebureau 50+ Carrière. Het ministerie van Economische Zaken neemt vijftig jaar als ondergrens en signaleert dan dat in 1994 8 procent van alle ondernemers boven die leeftijdsgrens uitkomt en dat was tien jaar later, in 2004 zelfs gestegen tot 16 procent. Het CBS houdt zich helemaal niet bezig met deze doelgroep, maar de Kamer van Koophandel gelukkig wel. Haar ? statistieken laten zien dat het absolute aantal starters van vijftig jaar en ouder tussen 2002 en 2005 weliswaar bijna verdubbelde: van 5841 tot 10.491, maar procentueel gezien groeit het langzamer. In 2002 was 9,9 procent van alle starters ouder dan vijftig en vorig jaar was dat gestegen tot 13 procent. Het aandeel 65+ers daarin is nog bescheiden, al neemt ook onder hen het aantal ondernemers toe: van een half procent in 2002 tot één procent in 2005.

Willem Peeters is 62 maar kreeg de smaak van het eigen baas zijn rond zijn 57e te pakken. Hij werkte als personeelsmanager bij het Centraal Bureau voor de Statistiek, maar begon naast daarnaast zijn eigen internetbedrijfje, met het idee dat na zijn pensioen verder uit te bouwen. Hij raakte betrokken bij de Stichting Wise en leerde daar Fried le Poole kennen en samen zijn ze begonnen met 50+ Carrière. Dat was het moment waarop Peeters zijn gerieflijke bestaan als ambtenaar vaarwel zei, en in het diepe sprong. Het feit dat hij niet in zijn eentje hoefde te opereren gaf daarbij de doorslag. Peeters: "We hebben de handen ineengeslagen. Fried is goed in marketing en in aquisitie en ik breng mijn kennis op het gebied van personeelsmanagement in. Samen vormen we een ideale combinatie."

Samen bezoeken ze bedrijven en geven voorlichting aan zowel de oudere werknemers als aan de personeelsmanagers over hoe ze het laatste deel van hun carrière zo zinnig en productief mogelijk vorm kunnen geven.

Het bedrijf draait nu twee jaar en Peeters merkt dat leeftijdsbewust personeelsmanagement steeds hoger op de agenda komt te staan van zowel het bedrijfsleven als de politiek.

"Enerzijds is het absoluut noodzakelijk dat mensen doorwerken tot hun 65e of langer, en anderzijds is het ook een interessante vraag hoe we dat human capital gemotiveerd en optimaal inzetbaar houden. Dat gebied is nog relatief onontgonnen."

De keuze voor een eigen bedrijf is slechts een van de opties die 50+ Carrière biedt. Daarnaast adviseren en begeleiden ze vooral grote bedrijven op over leeftijdsbewust personeelsbeleid.

"Het is belangrijk om stil te staan bij de vraag wat je de laatste vijftien jaar van je carrière nog wilt en kunt. Op het moment dat mensen daadwerkelijk vastlopen, is het te laat."

Zelf denkt Willem Peeters nog regelmatig: Had ik het maar eerder gedaan. "Het was al wel in me opgekomen toen ik 54, 55 was, maar ik vond de stap te groot. Als er toen iemand was geweest die had gezegd: waarom begin je niet voor jezelf, ik zal je een handje helpen", was dat precies het duwtje geweest wat ik had kunnen gebruiken. Ik hoop dat ik nu zelf degene kan zijn die duwtjes geeft."

Een wetenschappelijk gefundeerd antwoord op de vraag hoe het komt dat steeds meer ouderen voor zichzelf beginnen heeft ook Willem Peeters niet, maar hij denkt dat het feit dat zijn generatie babyboomers goed opgeleid is, gezond en in staat zijn mondje te roeren, daar zeker mee te maken. "Gemiddeld worden we bijna tachtig. Dan heb je op je 65e nog vijftien jaar te gaan. Tijd genoeg dus voor leuke dingen."

Het Zwitserlevengevoel hoort niet bij die leuke dingen. Peeters: "Ik ken maar weinig mensen die dat als ideaal zien. Dat neemt niet weg dat we wel voldoende vrije tijd over willen houden en dat kan ook, want de meesten hoeven niet uitsluitend van hun bedrijf te leven. Dat is een luxe natuurlijk."

Uit het onderzoek van het EIM onder oudere starters kwam tevoorschijn dat ze minder kans hebben om failliet te gaan dan hun jongere collega's. Dat komt onder andere doordat zij hun plannen beter doordenken voor ze beginnen, zelf over ruimere financiële middelen beschikken en daarnaast al veel contacten hebben opgebouwd. Seniorondernemers zijn vaker lid van een netwerk en werken vanaf het begin samen met andere bedrijven. Over het algemeen zijn hun bedrijven kleiner en hebben ze minder groeiambities. Ook de investeringen liggen aanmerkelijk lager dan gemiddeld.

Afgezet tegen de jongere starters, zijn de seniorondernemers veel vaker mannen: 86 procent tegenover 68 procent bij hun jongere collega's. Ze zijn gemiddeld hoger opgeleid: het aantal oudere starters met een HBO of universitaire opleiding is 55 procent, tegenover 45 bij de rest van de beginnende ondernemers. In tegenstelling tot wat vaak wordt aangenomen, is het aandeel parttime-ondernemers nauwelijks hoger: 48 procent tegenover 43, maar ze zijn er wel minder van afhankelijk voor hun levensonderhoud: 33 procent tegenover 42 bij de jongere collega's.

Gerard Lootens uit Tilburg is een mooi voorbeeld van iemand die niet stil kan zitten. Twee jaar geleden werd hij 65, maar daarvoor al was hij ondernemer, gespecialiseerd in beveiliging. Hij had de zaak verkocht, maar zijn brein bleef op volle toeren doorwerken. Alledaagse irritaties zoals winkelwagentjes die in de supermarkt tegen je hielen rijden, of een beker hete koffie die je nergens kwijt kunt, zetten zijn creativiteit in werking. "Ik heb een product ontwikkeld dat een heel eenvoudige oplossing is voor kapotgereden hielen. Het is een klepje dat de wielen blokkeert zodra de wagen ergens tegenaan rijdt."

Hij ging ermee de boer op, maar de grote supermarktketens raakten pas echt geïnteresseerd, toen hij voor de rekken waarin een krat vervoerd wordt, een elektronisch systeem ontwikkelde. Er gaat een piepje af als iemand 'vergeet' zijn kratje bier af te rekenen. Lootens ontwerpt het systeem zelf en heeft samen met zijn schoonzoon de hele productie in handen. "Supermarkten maken er winst op omdat het aantal diefstallen aanmerkelijk terugloopt. Dat weegt ruimschoots op tegen de kosten van zo'n extra klepje en piepje."

Vanwege het grote succes richtte Lootens het bedrijf Globeko op, een eenmanszaak gericht op het ontwikkelen van nieuwe producten en de verkoop ervan. Zo luidt althans de formele omschrijving van de activiteiten van een Willy Wortel. Want zo voelt hij zich wel degelijk en het houdt niet op. "Overal in de winkel zag ik kopjes halfvolle koffie in de schappen staan. Die koffie is gratis, maar als je winkelt kun je de bekertjes vervolgens nergens kwijt, dus zetten mensen ze overal neer. Ik heb een bekerhouder bedacht voor in de winkelwagen. Ook handig als de koffie nog wat te heet is om te drinken." Ook voor dit idee bestaat belangstelling en Gerard Lootens onderzoekt momenteel waar hij ze kan laten maken. "Ik wil lekker bezig blijven", verklaart hij zijn ondernemerschap. "Ik werk bijna fulltime in de zaak, maar dat is niet omdat het moet. Als ik niets wil doen, kan dat ook. Samen met mijn AOW kan ik van de opbrengsten prima leven."